

Näringsutskottets yttrande

1980/81:6 y

över motion om översyn av upphandlingsförordningen

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över motion 1980/81:872 av Mats Hellström m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär ändringar av upphandlingsförordningen i syfte att åstadkomma de långsiktiga näringspolitiska överväganden som angivits i motionen.

Motionen

I motionen anför inledningsvis att den offentliga konsumtionen och de offentliga investeringarna har stor betydelse för näringslivet genom den mycket omfattande efterfrågan på varor och tjänster från industrin som skapas av samhället. Den offentliga sektorn efterfrågar i stor utsträckning produkter som kräver en avancerad teknisk utveckling. De svenska samhällsinvesteringarna tjänar, uttalar motionärerna, som viktiga referensobjekt vilka kan underlätta exporten. Stat, kommun och landsting bör i den dagliga kontakten med näringslivet kunna uppträda som kompetenta beställare, bl. a. genom teknikupphandling, så att man systematiskt i samhällsverksamheten ställer krav som stimulerar den industriella utvecklingen, säger motionärerna vidare.

F. n. sker den samhällseliga upphandlingen alltför splittrat, hävdar motionärerna. Olika myndigheter gör upphandling oberoende av varandra och ofta utan särskild tanke på långsiktiga effekter som teknisk förnyelse, utveckling av hela system m. m. Motionärerna menar att kommuner, landsting och staten måste eftersträva en näringspolitisk målsättning i sin upphandlingspolitik. De anser att gällande regler, t. ex. upphandlingsförordningen (1973:60, ändrad och omtryckt 1980:850) för den statliga sektorn, behöver ändras för att upphandlingen skall kunna användas som ett instrument i den långsiktiga näringspolitiken.

Motionärerna anser också att det i upphandlingsförordningen bör anges att staten inte bör göra affärer med företag som inte betalar in skatter och arbetsgivaravgifter eller som anlitar grå eller svart arbetskraft.

Näringsutskottet

Enligt näringsutskottets mening är teknikupphandling ett effektivt instrument för att stimulera den tekniska utvecklingen i företagen. Ett teknikupp-

handlingsprojekt kan ge leverantören dels tillämpningskunskaper, dels en referensanläggning med åtföljande konkurrensfördelar vid försäljning av motsvarande system till andra kunder, bl. a. på exportmarknaden.

Staten, primärkommunerna och landstingskommunerna gör varje år mycket betydande investeringar och utgör tillsammans en stor potentiell beställare av ny teknik från näringslivet. Utskottet anser att ett ökat inslag av näringspolitiska bedömningar i den offentliga upphandlingen kan få positiva konsekvenser för den tekniska och industriella utvecklingen i landet. Givetvis måste vid sådana bedömningar också Sveriges internationella åtaganden på området liksom kravet på affärsmässighet beaktas. I vad gäller bedömning av affärsmässigheten delar utskottet motionärernas uppfattning att ett långsiktigt betraktelsesätt många gånger kan vara motiverat. Sett över en längre period kan sålunda i vissa fall högre anskaffningskostnader vid investering i nya tekniska lösningar anpassade till specifika behov mer än väl kompenseras av lägre driftkostnader.

Ofta framhålls upphandlingsförordningen (1973:60, ändrad och omtryckt 1980:850) och andra instruktioner för offentlig upphandling som ett hinder för det livstidskostnadsresonemang som är nödvändigt för att teknikupphandling skall vara ett intressant alternativ till köp av tekniska lösningar som är tillgängliga på marknaden. Detta synsätt kommer till uttryck i motionen. Efter det att den väcktes har emellertid regeringen förklarat – i proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning m. m. (s. 112) – att inget egentligt hinder föreligger på detta område. Det anförs i detta sammanhang att det är naturligt att myndigheterna beaktar ett livstidskostnadsresonemang vid sin upphandling. Uppkommer tveksamhet i ett upphandlingsärendet om ett sådant betraktelsesätt är förenligt med upphandlingsförordningen så bör frågan underställas regeringens prövning, sägs det vidare. Det framgår också av propositionen att industriministern avser att ta kontakt med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet för att få till stånd en diskussion med dem om möjligheterna att på olika sätt verka för att krav på funktion och driftkostnad över en längre tid i fortsättningen bättre beaktas vid teknikupphandling i landstingens och kommunernas regi.

Utskottet har i annat sammanhang (NU 1980/81:64 s. 40) redovisat regeringens nyss återgivna uttalanden, vilka därvid inte har föranlett någon annan kommentar än att utskottet understrukt teknikupphandlingens positiva roll som stimulansfaktor i det industriella utvecklingsarbetet.

Av det anförda framgår sammanfattningsvis att näringsutskottet är positivt inställt till de syften som motionärerna vill främja. Regeringens nyss återgivna uttalanden i proposition 1980/81:130 ger uttryck för samma grundsyn. Det torde emellertid ankomma på finansutskottet att mot här angiven bakgrund bedöma om sådana åtgärder som motionärerna föreslår är behövliga.

När det gäller motionärernas förslag om ändringar i upphandlingsförordningen som ett led i kampen mot ekonomisk brottslighet hänvisar utskottet till sitt yttrande NU 1980/81:5 y till finansutskottet i samma ämne.

Stockholm den 27 maj 1981

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambræus (c), Thage Peterson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Birgitta Johansson (s) och Christer Eirefelt (fp).

